

а саме за складом ДНК цих клітин можна проводити ідентифікацію людини шляхом генної інженерії. Основними «постачальниками» потожирової речовини людини є потові та сальні залози на поверхні шкіри. І хоча на ділянках шкіри, що мають папілярні лінії, сальних залоз немає, жир потрапляє на них під час несвідомих дотиків до ділянок із сальними залозами. Окремі випробування за цим напрямом проводилися українськими експертами та за кордоном. Їх дослідження дали позитивний результат і вважаються наступним, перспективним кроком в імуногенних методах ідентифікації.

Незважаючи на велике розмаїття варіантів та методів виявлення та візуалізації папілярних візерунків, пошук методів із більшою чутливістю та вибірковістю триває. Це призвело до багатьох удосконалень у методології виявлення слідів. Основною умовою є пошук речовин, які не руйнують змісту поверхні (наприклад документу), не вступають у реакцію з іншими біологічно активними речовинами та здатні якісно візуалізувати слід. Серед хімічних методів виявлення прихованих відбитків пальців на папері та інших пористих поверхнях основним реактивом залишається нінгідрин. Він реагує з амінокислотами та іншими компонентами відбитків пальця, які можуть бути на пористих поверхнях із кров'ю, на поверхнях типу картону, грошових знаках, сирій деревині, гіпсокартоні. Повний прояв сліду може тривати кілька днів, але реакція може бути прискорена нагріванням та зволоженням.

Іншим компонентом для обробки поверхневих слідів є нітрат срібла. Він вступає в реакцію

із хлоридами, наявними у відбитках пальця, при цьому утворюється хлористе срібло — речовина, яка під впливом світла набуває темного сірувато-коричневого кольору. Проведені дослідження вказують, що нітрат срібла використовувати треба вибірково, враховуючи, що деякі матеріали, на поверхні яких знаходяться сліди, також містять хлориди. Нітрат срібла особливо ефективний для прояву прихованих відбитків на сирій деревині або як заключний процес при послідовній обробці паперових документів (обкурювання йодом, нінгідрин і потім — нітрат срібла) [3]. Кожен метод викликає реакцію із різними хімічними компонентами відбитка.

Перелік джерел посилання

1. Bécue A., Eldridge H., Champod C. Interpol review of fingermarks and other body impressions (2016-2019). *Forensic Science International: Synergy* (2). 2020. P. 442—480. DOI: 10.1016/j.fsisyn.2020.01.013 (дата звернення: 14.02.2023).
2. Girod-Frais A., Bécue A. Past, Present, and Future of the Forensic Use of Fingermarks. Technologies for Fingerprint Age Estimations (eBook). — Springer Nature, Switzerland, 2021. P. 1—33. DOI: 10.1007/978-3-030-69337-4_1 (дата звернення: 14.02.2023).
3. Wood M., Maynard P., Spindler X., Roux C., Lennard C. Selective targeting of fingerprints using immunogenic techniques. *Australian Journal of Forensic Sciences*. 2013. (45) 2. P. 211—226. DOI: 10.1080/00450618.2012.744847 (дата звернення: 14.02.2023).

Значення балістичного обліку у боротьбі зі злочинністю

Ігор Коробка,

Запорізький НДЕКЦ, м. Запоріжжя, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-2861-807X>,
e-mail: igorkorobka1901@gmail.com

Висвітлено проблемні питання законодавства та практики легалізації вогнепальної зброї в Україні. Розглянуто можливості використання балістичного обліку вогнепальної зброї під час розслідування злочинів.

Ключові слова: злочинність; вогнепальна зброя; легалізація вогнепальної зброї; балістичний облік.

The significance of ballistic accounting in fighting crime

Ihor Korobka

The problematic issues of legislation and practice of legalization of firearms in Ukraine are highlighted. The possibilities of using ballistic accounting of firearms in the investigation of crimes are considered.

Keywords: crime, firearms, legalization of firearms, ballistic accounting.

Озброєність злочинності й тенденція вчинення злочинів із застосуванням зброї, які зростають, є одним із факторів погіршення криміногенної обстановки в Україні.

В Україні тема зброї актуальна впродовж останніх 17 років. Ще в 2005 році почали з'являтися перші законопроекти на тему володіння нею. Із 2014 року про це заговорили ще гучніше. у 2022 році, під час повномасштабного вторгнення Росії на територію України та у зв'язку із введенням воєнного стану, ця тема набрала найбільшої актуальності. Із березня 2022 року Верховна Рада України прийняла Закон «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» [1].

Згідно з цим законом цивільним особам надається можливість отримати вогнепальну зброю і боєприпаси до неї для участі у відсічі чи стримуванні збройної агресії Росії та/або інших держав; громадянам України надається право застосовувати власну нагородну, спортивну, мисливську зброю та бойові припаси до неї для тих самих цілей; цивільні особи звільняються від відповідальності за застосування вогнепальної зброї проти осіб, які здійснюють збройну агресію проти України.

Дозволити мирним жителям застосовувати зброю проти окупантів і не нести за це відповідальності в майбутньому — радикальний і вимушений крок. Це продиктовано вимогою українського народу добровільно, зі зброєю в руках захистити Україну від агресора. Попит на зброю щодня підживлюють нелюдські та відверто злочинні дії окупантів: обстріли українських міст, мирних жителів, лікарень і навіть дитячих будинків, масові вбивства, грабунки, зґвалтування та терор на окупованих територіях. За нинішніх умов агресії північного сусіда заходи законодавчої влади щодо обмеження агресії є пропорційними, справедливими та дійсно необхідними для України, але, в той же час, надають актуальності криміналістичному обліку зброї.

Злочини, що вчинюються із застосуванням вогнепальної зброї, є одними з найбільш суспільно-небезпечних, тому що вони зазвичай посягають на життя, здоров'я та майнові інтереси громадян. Такими, що найчастіше трапляються і є найбільш інформативними речовими доказами за справами, порушеними за фактами вчинення злочинів із застосуванням вогнепальної зброї, є сама зброя, стріляні з неї кулі й гільзи, а також різні об'єкти, які мають на собі сліди застосування цієї зброї. Вилучені з місця події кулі й гільзи переважно є речовими доказами.

Успішна боротьба зі злочинністю неможлива без своєчасного отримання різних відомостей про об'єкти, які потрапляють до уваги правоохоронних органів. Криміналістичний облік як розділ криміналістичної техніки містить сукупність наукових положень і технічних засобів для збирання, обліку, накопичення і використання інформації про об'єкти, що потрапили до сфери слідчої та оперативно-розшукової діяльності, з метою розкриття й розслідування злочинів.

Балістичні обліки як вид криміналістичних обліків, створені з метою використання їх для запобігання, виявлення, розкриття і розслідування злочинів та інших правопорушень під час оперативно-розшукової діяльності, дізнання та досудового слідства, а також з метою підвищення рівня інформаційного забезпечення проведення експертних досліджень [2].

Передумовами започаткування судово-балістичних обліків стали:

- потреби правоохоронної практики як наслідок стрімкого розвитку вогнепальної зброї та значного збільшення фактів її використання під час вчинення злочинів;
- розроблення науково-практичних основ та технічних засобів ідентифікації вогнепальної зброї за стріляними кулями та гільзами;
- запровадження у правоохоронну практику більшості розвинених країн кримінальної реєстрації, розроблення теоретичних засад її ведення та постійне запровадження її нових видів шляхом розширення кола об'єктів, що реєструються.

Кожна задача криміналістичного обліку має свої особливості та вимагає застосування сучасної інноваційної криміналістичної техніки.

Запровадження найсучасніших ідентифікаційних систем в експертну практику сприяє якісній систематизації та поліпшенню функціонування балістичного обліку, розкриттю, розслідуванню та превенції злочинів, скоєних із застосуванням вогнепальної зброї.

Вивчення зброї, боєприпасів і слідів їх застосування допомагають з'ясувати обставини, що мають важливе значення під час розслідування тяжких злочинів, до яких слід віднести вбивства; бандитизм; розбій; терористичні акти; незаконне придбання, виготовлення, носіння зброї; розкрадання її та ін.

Важливу роль відіграє взаємодія слідчого та експерта як учасників кримінального процесу з метою розкриття кримінального правопорушення.

Використання співробітниками оперативних та слідчих підрозділів широких можливостей криміналістичних обліків слугує не тільки зверненням до інформативного джерела важливої для розкриття злочину інформації, а й одним із засобів активізації боротьби із тяжкими злочинами, що вчиняються із застосуванням вогнепальної зброї.

Отже, криміналістичний облік вогнепальної зброї відіграє важливу роль під час розслідування кримінальних правопорушень, зняттям вчинення яких вона є [3, с. 1].

Перелік джерел посилання

1. Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України: Закон України від 03.03.2022 р.

№ 2114-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2114-20> (дата звернення: 14.02.2023).

2. Про затвердження Інструкції з організації функціонування криміналістичних обліків експертної служби МВС: наказ від 10.09.2009 № 390. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-09#Text> (дата звернення: 14.02.2023).

3. Костенко М. В. Використання криміналістичного обліку вогнепальної зброї при розслідуванні злочинів, вчинених організованими групами. *Теорія і практика правознавства*. 2015. Вип. 2 (8). С. 1—5.

Становлення нового напрямку досліджень — вибухотехнічної трасології в аспекті розслідування кримінальних правопорушень

Аліна Косінська,

Навчально-науковий інститут №2 Національної академії внутрішніх справ, м. Київ, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-1331-5157>, e-mail: alinka-kosinskaya@ukr.net

Обґрунтовано запровадження нового напрямку експертної практики через те, що в умовах війни злочинці все частіше застосовують вибухові об'єкти для зламу замикаючих пристроїв та перешкод, дослідження слідів яких носить колізійний характер.

Ключові слова: трасологія; вибухотехніка; вибухотехнічна трасологія.

Development of the new research area: explosive trace evidence analysis in terms of investigating criminal offences

Alina Kosinska

The introduction of a new area of forensic expert practice is justified: in conditions of war, criminals increasingly use explosive items to break locking devices and obstructions. Study of their traces is collisional in nature.

Keywords: trace evidence analysis; explosives engineering; explosive trace evidence analysis.

Однією з актуальних проблем сьогодення є збереження майна від мародерів та інших злочинних елементів. В умовах зростання статистики вчинення кримінальних правопорушень проти власності та, зокрема, й такого кримінального правопорушення, як мародерство, важливим є проведення ефективного, всебічного та повного розслідування. Правоохоронні органи на місці події насамперед виявляють та фіксують сліди зламу, поява яких — результат впливу використаного правопорушником знаряддя зламу на об'єкт посягання або перешкоду. Під «зламом» слід розуміти дію, що характеризується ушкодженням, повним або частковим руйнуванням перепони або замикаючого пристрою, що забезпечує можливість проникнення в приміщення, сховище, автомобіль або в інше місце, де зберігаються об'єкти посягання.

Мета вчинення кримінальних правопорушень проти власності зі зламом певної перешкоди чи замикаючого пристрою зазвичай обумовлюється швидкістю, ефективністю, непомітністю для людей та «рентабельністю» — вигідним співвідношенням між незаконною вигодою та витратами. За природою виникнення сліди зламу є такими, що утворені від механічного впливу. Досить новим видом зламу є пошкодження, утворені від вибухових пристроїв. Враховуючи особливості дослідження та способи зламу, у силу своїх «розумових здібностей» крадії, грабіжники та мародери на тимчасово окупованих територіях часто використовують вибухонебезпечні предмети для відкриття сховків чи руйнування перешкод. Важливе значення у випадку розслідування зламу за допомогою вибухових пристроїв має галузь криміналістичної техніки — вибухотехніка.